

MA'RUZA

Yuristning raqamli ish joyi va kiber-gigiyena

Operatsion tizim va fayllar • Parol menejerlari va 2FA • Zaxira nusxa • Shifrlash • Xavfsiz ish muhiti

Ma'ruza rejasi

- 1 Yuristning raqamli ish joyi: tushuncha, ahamiyati va asosiy tahdidlar
- 2 Operatsion tizim va fayllarni boshqarish asoslari
- 3 Parollar va parol menejerlari
- 4 Ikki bosqichli autentifikatsiya (2FA)
- 5 Zaxira nusxa olish
- 6 Fayl va qurilmalarni shifrlash
- 7 Xavfsiz ish muhitini sozlash
- 8 Huquqiy jihatlar va yuristning kasbiy majburiyatlari

Nega bu yurist uchun muhim?

Maxfiylik

Mijoz siri va shaxsga doir ma'lumotlar — yuristning qonuniy majburiyati

Inson omili

Hujumlarning aksariyati texnika emas, ishonuvchanlik va shoshqaloqlik orqali

Kiber-gigiyena

Oddiy, muntazam odatlar xavflarning katta qismini bartaraf etadi

Yuristga qarshi asosiy tahdidlar

Tahdid	Oqibati
Fishing xatlari	Parol o'g'irlanishi, zararli dastur
Ransomware	Hujjatlar shifrlanadi, muddatlar o'tib ketadi
Qurilma yo'qolishi	Mijoz sirlari oshkor bo'ladi
Takroriy parollar	Bitta sizib chiqish — barcha hisoblar xavf ostida
Inson xatosi	Xat noto'g'ri adresatga ketadi

Operatsion tizim: xavfsizlik qoidalari

- 1 Qo'llab-quvvatlanadigan, litsenziyali OT
- 2 Avtomatik yangilanishlar doim yoqilgan
- 3 Kundalik ish — oddiy (administrator bo'lmagan) hisobda
- 4 Dasturlar faqat rasmiy manbalardan
- 5 Microsoft Defender / firewall faol
- 6 Fayl kengaytmalari ko'rinadigan: Hujjat.pdf.**exe** ni payqang

Hujjatlarni tartibli saqlash

■ Ishlar_2026

■ 045_Karimov_A_mehnat_nizosi

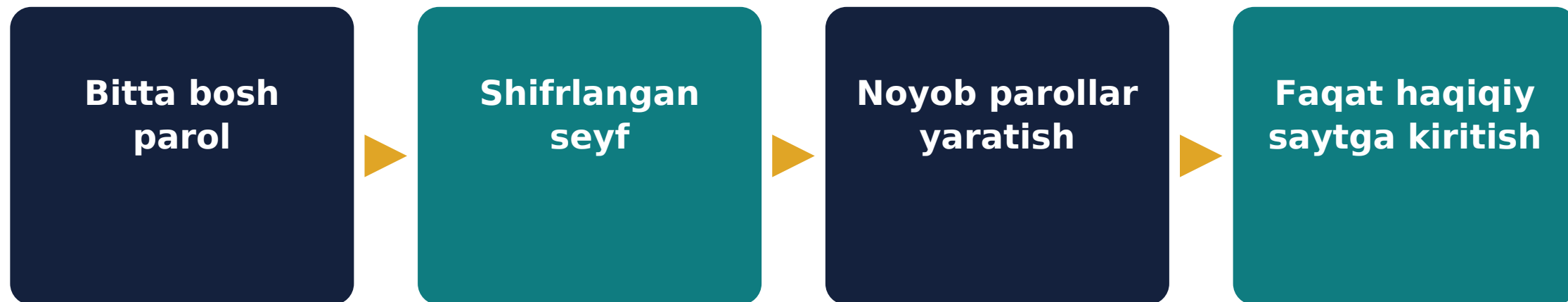
- 01_Mijoz_hujjatlari
- 02_Dalillar
- 03_Protsessual_hujjatlar
- 04_Yozishmalar
- 05_Sud_qarorlari

- Sana ISO formatida: 2026-10-15_...
- Versiya aniq: v1, v2, final
- Nomda maxfiy ma'lumot yo'q
- Yuborishdan oldin metama'lumotlarni tozalang

Kuchli parol

- 1 Uzunlik muhim: kamida 12–16 belgi
- 2 Parol-ibora: *qovun-daftar-yomg'ir-sakkiz*
- 3 Har bir xizmat uchun noyob parol
- 4 Shaxsiy ma'lumotlar va «123456» — taqiqlangan
- 5 Sizib chiqqanda darhol almashtirish (NIST SP 800-63B)

Parol menejeri qanday ishlaydi

Bitwarden • KeePassXC • 1Password • brauzer/OT menejerlari

Bosh parol uzun bo'lsin, parol menejerining o'ziga ham 2FA yoqing.

2FA usullari

Usul	Ishonchlilik
SMS-kod	Past-o'rta
Autentifikator ilova (TOTP)	Yaxshi
Push-tasdiqlash	Yaxshi
Apparat kaliti (FIDO2)	Juda yuqori
Passkey	Juda yuqori

2FA: birinchi navbatda qayerda?

1. Elektron pochta

Barcha parollarni tiklash kaliti

2. Parol menejeri

Barcha parollar seyfi

3. Messenjerlar, bulut, bank

Telegram «Bulutli parol», WhatsApp 2FA

Zaxira nusxa: «3-2-1» qoidasi

3 nusxa

asl nusxa + ikkita zaxira

2 xil tashuvchi

masalan: kompyuter
diski va tashqi disk

1 nusxa tashqarida

bulutda yoki ofisdan
tashqarida; iloji bo'lsa
oflayn

Tekshirilmagan zaxira — zaxira emas: oyiga bir marta tiklashni sinab ko'ring.

Zaxira nusxa turlari

Turi	Mazmuni
To'liq	Hammasi nusxalanadi
Inkremental	Oxirgi zaxiradan keyingi o'zgarishlar
Differensial	Oxirgi to'liq zaxiradan keyingi o'zgarishlar
Sinxronizatsiya	Zaxira EMAS: o'chirish ham sinxronlanadi

To'liq diskni shifrlash

Platforma	Vosita
Windows Pro	BitLocker
Windows Home	Qurilmani shifrlash
macOS	FileVault
Linux	LUKS
iPhone / Android	Ekran qulfi bilan avtomatik

Fayl va tashuvchilarni shifrlash

- 1 VeraCrypt — shifrlangan konteyner va fleshkalar
- 2 BitLocker To Go — USB disklar
- 3 7-Zip — AES-256 arxiv (fayl nomlarini ham shifrlang)
- 4 Office/PDF — hujjatni parol bilan shifrlash
- 5 **Oltin qoida:** fayl va parol — turli kanallar orqali
- 6 Tiklash kalitini (recovery key) xavfsiz saqlang

Xavfsiz ish muhiti: chek-list

Avtomatik yangilanishlar

Ekran qulfi: Win + L

Disk shifrlangan

Antivirus + firewall

Parol menejeri

Hamma joyda 2FA

3-2-1 zaxira, tekshirilgan

Router paroli va WPA3

Ommaviy Wi-Fi da VPN

Ish va shaxsiy hisoblar
ajratilgan

«Qurilmamni topish»
yoqilgan

Fishingga hushyorlik

Fishingni tanib olish

- 1 Shoshiltirish: «24 soat ichida...»
- 2 O'xshatma domenlar: *lex-uz.net*, *sud-uz.com*
- 3 Kutilmagan ilovalar: .zip, .exe, .html, makroli fayllar
- 4 Rekvizitlarni o'zgartirish talabi — telefon orqali tekshiring
- 5 2FA kodini so'rash = firibgarlik

Huquqiy asoslar

- 1 «Shaxsga doir ma'lumotlar to'g'risida»gi Qonun (2019)
- 2 «Kiberxavfsizlik to'g'risida»gi Qonun (2022)
- 3 «Advokatura to'g'risida»gi Qonun — advokatlik siri
- 4 «Elektron raqamli imzo to'g'risida»gi Qonun — ERI kaliti
- 5 ABA Model qoidalar: texnologik kompetensiya majburiyati

Xulosa va uyga vazifa

- 1 Parol menejerini o'rnating, 5 ta hisobni ko'chiring
- 2 Pochta va Telegramda 2FA ni yoqing
- 3 «Ishlar» papkasi tuzilmasini yarating
- 4 Zaxira oling va bitta faylni tiklab ko'ring
- 5 Diskni shifrlang, tiklash kalitini saqlang

E'tiboringiz uchun rahmat!

Savollar?